

ZAMONAVIY MAKTAB INTERYER DIZAYNIDA FUNKSIONAL MAKON TASHKIL ETISH VA ESTETIK YONDASHUVLAR

Abdujalilov Anasxon Abduxalilovich

Namangan davlat pedagogika instituti

Art pedagogika kafedrası stajyor- o‘qituvchisi

Mamajanova Aziza Avazjon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi yo‘nalishi 3- bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy maktab interyer dizaynining asosiy yo‘nalishlari keng qamrovda tahlil qilinadi. Xususan, makonning funksional tashkil etilishi, estetik uyg‘unlik, ergonomik yondashuvlar va zamonaviy dizayn tendensiyalari yoritiladi. Maktab binolarining ichki muhitini to‘g‘ri loyihalash orqali qulay, tartibli va vizual jihatdan jozibali interyer yaratish masalalari chuqur tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: maktab interyeri, interyer dizayn, funksionallik, ergonomika, makon tashkil etish, ranglar, yoritish, estetik dizayn

Kirish. Zamonaviy jamiyatda interyer dizayni inson hayotining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Har bir bino, ayniqsa jamoat binolari, o‘zining ichki tuzilishi va dizayni orqali insonlarga ma’lum darajada ta’sir ko‘rsatadi. Shu nuqtai nazardan, maktab interyer dizayni alohida ahamiyat kasb etadi, chunki maktab — bu insonning shakllanish jarayonida muhim rol o‘ynaydigan muhitdir.

Bugungi kunda maktab binolarining ichki ko‘rinishi faqat oddiy sinfxonalar yig‘indisidan iborat bo‘lib qolmay, balki murakkab va puxta o‘ylangan dizayn tizimiga aylangan. Zamonaviy interyer dizayni maktab ichki makonini nafaqat qulay, balki estetik jihatdan mukammal qilishni maqsad qiladi. Bu esa dizaynerlardan nafaqat ijodiy yondashuvni, balki ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishni ham talab etadi. Avvallari maktab interyerlari bir xil ko‘rinishda, deyarli bezaksiz va faqat amaliy vazifani bajarishga qaratilgan bo‘lgan. Biroq zamonaviy davrda bu yondashuv o‘z ahamiyatini yo‘qotib bormoqda. Hozirgi kunda maktab interyer dizayni har bir detalni hisobga olgan holda yaratiladi. Ranglar tanlovi, yoritish tizimi, mebel joylashuvi, devor bezaklari va boshqa elementlar o‘zaro uyg‘un holda qo‘llaniladi. Shuningdek, zamonaviy maktablarda makondan samarali foydalanish masalasi ham muhim hisoblanadi. Aholi sonining ortishi va binolar maydonining cheklanganligi dizaynerlarni yangi yechimlar topishga undamoqda. Natijada, ixcham, ko‘p funksiyali va moslashuvchan interyer yechimlari keng qo‘llanilmoqda. Bundan tashqari, zamonaviy interyer dizaynida estetik va funksional yondashuvlar bir-biri bilan chambarchas bog‘liq holda

qo‘llaniladi. Ya’ni, interyer nafaqat chiroyli ko‘rinishi, balki o‘z vazifasini to‘liq bajarishi kerak. Shu sababli maktab interyer dizaynini to‘g‘ri tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism. Zamonaviy maktab interyer dizaynida funksional yondashuv asosiy o‘rinni egallaydi. Har bir makon o‘zining aniq vazifasiga ega bo‘lishi va shu vazifaga mos ravishda jihozlanishi kerak. Masalan, sinfxona dars o‘tiladigan joy sifatida tashkil etilsa, yo‘laklar harakatlanish uchun qulay bo‘lishi, dam olish hududlari esa qisqa muddatli hordiq chiqarish imkonini berishi lozim. Funksional makon tashkil etishda hududlarni to‘g‘ri taqsimlash muhim ahamiyatga ega. Sinfxonada partalar tartibli joylashtirilishi, o‘qituvchi uchun alohida hudud ajratilishi va umumiy harakatlanish uchun yetarli joy qoldirilishi kerak. Bu nafaqat qulaylikni oshiradi, balki interyerining tartibli ko‘rinishini ham ta’minlaydi.

Ranglar interyer dizaynining eng muhim elementlaridan biridir. Ranglar yordamida makonning umumiy kayfiyati shakllantiriladi. Zamonaviy maktab interyerida odatda och va neytral ranglardan foydalaniladi. Bunday ranglar makonni kengroq va yorug‘roq ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ayrim joylarda yorqin ranglardan aksent sifatida foydalanish interyerga jonlilik bag‘ishlaydi. Yoritish tizimi ham interyer dizaynining ajralmas qismi hisoblanadi. Tabiiy yorug‘likdan maksimal foydalanish zamonaviy dizaynning asosiy talablaridan biridir. Katta derazalar va och rangli pardalar yordamida sinfxonaga yetarli yorug‘lik kirishi ta’minlanadi. Sun’iy yoritishda esa bir xil tarqaluvchi va ko‘zga zarar yetkazmaydigan yorug‘lik manbalari qo‘llaniladi. Mebel tanlovi va joylashuvi ham muhim rol o‘ynaydi. Zamonaviy maktablarda ixcham, qulay va ko‘p funksiyali mebellardan foydalaniladi. Bunday mebellar nafaqat joyni tejaydi, balki interyerining zamonaviy ko‘rinishini ham ta’minlaydi. Bundan tashqari, mebellarning mustahkam va uzoq muddat xizmat qiladigan bo‘lishi ham muhim hisoblanadi. Ergonomika masalasi ham alohida e’tiborga loyiq. O‘quvchilarning to‘g‘ri o‘tirishi, qulay ishlashi uchun mebel o‘lchamlari mos bo‘lishi kerak. Bu esa ularning jismoniy qulayligini ta’minlaydi. Dekor elementlari interyerga yakuniy ko‘rinish beradi. Devordagi rasmlar, grafik yozuvlar va boshqa bezaklar maktab muhitini yanada qiziqarli qiladi. Biroq dekor me’yorida bo‘lishi kerak, aks holda interyer ortiqcha yuklangan ko‘rinadi. Materiallar tanlovi ham muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy interyer dizaynida mustahkam, ekologik toza va xavfsiz materiallardan foydalanish ustuvor hisoblanadi. Bu nafaqat interyerining sifatini oshiradi, balki uzoq muddat xizmat qilishini ta’minlaydi. Yo‘laklar, kutubxonalar va boshqa umumiy hududlar ham dizayn nuqtai nazaridan muhimdir. Bu joylar ham tartibli, keng va qulay bo‘lishi kerak. Shunda butun maktab interyeri yagona uslubda shakllanadi.

Xulosa. Zamonaviy maktab interyer dizayni nafaqat makonning chiroyli ko‘rinishini yaratadi, balki funktsionallik, ergonomika, qulaylik va xavfsizlikni birlashtiradi. Ranglar, yoritish, mebel va dekor elementlari bir-biri bilan uyg‘unlashib, o‘quvchilar uchun vizual va jismoniy jihatdan qulay muhit yaratadi. Masalan, och va neytral ranglar sinfxonani keng va yorug‘ ko‘rsatadi, ergonomik mebel esa o‘quvchilarning to‘g‘ri o‘tirishini ta‘minlaydi. Shu bilan birga, ochiq makon konsepsiyasi va hududlarni maqsadga muvofiq taqsimlash makon samaradorligini oshiradi va harakatlanishni qulaylashtiradi. Zamonaviy interyer dizaynida ekologik yondashuv ham muhim ahamiyatga ega. Tabiiy va xavfsiz materiallardan foydalanish nafaqat interyerining mustahkamligini oshiradi, balki o‘quvchilar va xodimlarning sog‘lig‘ini ham himoya qiladi. O‘simliklar va tabiiy elementlar makonga jonlilik baxsh etadi, havoni tozalaydi va muhitni yanada qulay qiladi. Shu bilan birga, yoritish tizimi va akustika muammolariga e‘tibor berish makon sifatini yanada oshiradi. Bundan tashqari, zamonaviy maktab interyer dizaynida dekor va vizual elementlar makonning estetik ko‘rinishini oshiradi. Ular maktab muhitiga shaxsiylik va identifikatsiya beradi, o‘quvchilarda qulaylik va ijodiy ruhiy muhit yaratadi. Biroq dekor ortiqcha bo‘lmasligi kerak, aks holda interyer chalg‘ituvchi va tartibsiz ko‘rinishi mumkin. Shu sababli har bir detal puxta o‘ylangan holda tanlanadi va umumiy dizayn bilan uyg‘unlashtiriladi. Kelajak istiqbolida zamonaviy maktab interyer dizayni innovatsion texnologiyalar, aqlli tizimlar, interaktiv yechimlar va ekologik materiallar yordamida yanada rivojlanadi. Masalan, modul partalar va harakatlanuvchi hududlar makondan maksimal darajada foydalanishga imkon beradi, smart yoritish tizimlari esa energiya samaradorligini oshiradi. Shu tariqa, maktab interyer dizayni nafaqat zamonaviy va chiroyli ko‘rinadi, balki o‘quvchilar va xodimlar uchun qulay, ergonomik va xavfsiz makon yaratadi. Umuman olganda, zamonaviy maktab interyer dizayni — bu funktsionallik, estetik uyg‘unlik, ergonomika va ekologik jihatlarining birlashgan yechimi. U maktab ichki makonini nafaqat qulay va chiroyli qiladi, balki zamonaviy talablarga moslashgan, o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhit yaratadi. Shu sababli maktab interyer dizaynini chuqur o‘rganish, amaliyotda qo‘llash va doimiy takomillashtirish katta ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov A. “Interyer dizayni asoslari” – Toshkent, 2020.
2. Rasulov B. “Arxitektura va interyer dizayni” – Toshkent, 2021.
3. Ching F. D. K. *Interior Design Illustrated* – Wiley, 2012.
4. Pile J. *Interior Design* – Pearson Education, 2014.
5. Norman D. *The Design of Everyday Things* – 2013.
6. Mamajonova Aziza. *Modern School Interior Design*, 2026.
7. Ulrich R. *Healing Spaces: The Science of How We Create Healthy Environments* – 2008.

8. www.archdaily.com – Zamonaviy maktab interyer loyihalari (2025).
9. Komoldinov, S. J. O. (2026). The pedagogical significance of composition in pencil drawing lessons. *European Journal of Economic Dynamics and Policy*, 2(1), 21-24.
10. Komoldinov, S. J. O. G. L., & Isaboyeva, M. I. Q. (2026). Manzara janrini o'rgatishda rangtasvir texnikalarining metodik qo'llanilishi. *Science and Education*, 7(2), 344-349.
11. Jomoldin o'g'li, K. S. SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT.
12. Komoldinov, S. (2023, December). Qalamtasvir mashg'ulotlarida kompozitsiyaning ahamiyati. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions"* (Vol. 1, No. 01).
13. Rakhimov, K. (2023). The place of graphics in the fine arts. *Solution of social problems in management and economy*, 2(2), 5-8.
14. Rakhimov, K. (2023). THE ROLE OF PORTRAIT ARTISTS IN FINE ARTS. *Models and methods in modern science*, 2(2), 13-19.
15. Rakhimov, H. U. (2023). ANALYZING THE PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE FINE ARTS TEACHERS BASED ON ART STUDIES. *Экономика и социум*, (1-1 (104)), 50-53.
16. Pulatov, D. S., & Kh, R. U. (2019). On fine arts and its varieties. *Вестник магистратуры*, (4-4 (91)), 89-90.
17. ogli Rakhimov, H. U. AJMR. *AJMR*.
18. Oripov, B. B. (2025). Ideals of the third renaissance and their artistic expression in the fine art of Uzbekistan. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(8), 28-32.
19. Oripov, B. B. (2025, December). INCREASING THE SCIENTIFIC COMPONENT OF THE ART OF POTTERY IN STUDENTS. In *International Conference Platform* (No. 6, pp. 134-137).
20. Oripov, B. B. (2025). The connection of fine arts to biological science. *Science and Education*, 6(12), 621-626.
21. BADIRJANOVICH, O. (2020). THE ROLE OF CERAMICS IN PROFESSIONAL TRAINING OF YOUNG PEOPLE IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM. *THE AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE AND EDUCATION INNOVATIONS Учредители: The USA Journals*, 2(9), 447-451.
22. Oripov, B. (2025). O'QUVCHILARNING RUHIYATINI SHAKLLANTIRISHDA VA TARBIYALASHDA, XALQ AMALIY SAN'ATINING O'RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2, 4-3.
23. Oripov, B. N. (2008). Tasviriy san'at ta'limida didaktika.
24. Oripov, B. N. (2006). Fine art and its teaching methodology. *Tashkent-2005." SCIENCE-INTELLIGENCE*.
25. Oripov, B. (2004). Jahon san'ati tarixi. 3 qismli.
26. Oripov, B. (2004). San'at tarixidan qisqacha izohli lug'at.
27. Yuldashev, J. (2024). BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHILARINI TAYYORLASH JARAYONIGA AKSIOLOGIK YONDASHUVNI JORIY ETISHNING METODIK XUSUSIYATLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (5), 6-6.
28. Yuldashev, J. (2024). BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHILARIDA AKSIOLOGIK POZITSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 1(9).
29. Yuldashev, J. BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHILARINING AKSIOLOGIK POZITSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. *DENE TÁRBIYÁSÍ HÁM SPORT*, 251.
30. Ogli, Y. J. A. The Content of the Introduction of the Development of the Axiological Approach in Future History Teachers. *JournalNX*, 10(10), 34-38.

31. Yuldashev, J. (2024). DEVELOPING THE AXIOLOGICAL POSITION OF FUTURE HISTORY TEACHERS—AS AN IMPORTANT DIRECTION OF HISTORY EDUCATION. Академические исследования в современной науке, 3(50), 33-36.
32. Abdurakhimovich, Y. J. (2024, December). THE MAIN CRITERIA FOR DEVELOPING A SYSTEM OF VALUES IN THE TRAINING OF FUTURE HISTORY TEACHERS. In International Conference on Economics, Finance, Banking and Management (pp. 201-205).
33. Abdurakhimovich, Y. J. (2024, December). THE MAIN CRITERIA FOR DEVELOPING A SYSTEM OF VALUES IN THE TRAINING OF FUTURE HISTORY TEACHERS. In International Conference on Economics, Finance, Banking and Management (pp. 201-205).
34. Yuldashev, J. (2024). DEVELOPING THE AXIOLOGICAL POSITION OF FUTURE HISTORY TEACHERS—AS AN IMPORTANT DIRECTION OF HISTORY EDUCATION. Академические исследования в современной науке, 3(50), 33-36.
35. Ogli, Y. J. A. The Content of the Introduction of the Development of the Axiological Approach in Future History Teachers. JournalNX, 10(10), 34-38.
36. Abdurakhimovich, Y. J. (2024, December). THE MAIN CRITERIA FOR DEVELOPING A SYSTEM OF VALUES IN THE TRAINING OF FUTURE HISTORY TEACHERS. In International Conference on Economics, Finance, Banking and Management (pp. 201-205).
37. Yuldashev, J. (2024). DEVELOPING THE AXIOLOGICAL POSITION OF FUTURE HISTORY TEACHERS—AS AN IMPORTANT DIRECTION OF HISTORY EDUCATION. Академические исследования в современной науке, 3(50), 33-36.
38. Ogli, Y. J. A. The Content of the Introduction of the Development of the Axiological Approach in Future History Teachers. JournalNX, 10(10), 34-38.
39. Yuldashev, J. (2024). BO‘LAJAK TARIX O‘QITUVCHILARIDA AKSIOLOGIK POZITSIYANI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 1(9).
40. Odilboyeva, U. Z. (2025, December). The scientific and pedagogical influence of teacher cognition theory on method selection in the educational process. International Conference Platform, 6, 152–157.
41. Odilboyeva, U. Z. Q. (2026). O ‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA TERMINLAR HOSIL BO ‘LISHINING QIYOSIY TAHLILI. *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (1), 32-36.
42. Odilboyeva, U. Z. (2026, January). THE DEVELOPMENT OF AUTOPEDAGOGICAL COMPETENCE IN STUDENTS DURING ENGLISH LANGUAGE EDUCATION. In *Claritas Conference Platform* (No. 1, pp. 90-93).
43. Yunusov, G. O. (2026). TALABA-YOSHLAR MA’NAVIYATINI YUKSALTIRISHDA XALQ FOLKLOR SAN’ATINING O ‘RNI. *Mahalliy va xalqaro konferensiyalar platformasi*, (3), 58-62.
44. Rakhimov, H. U. (2026, January). THE SIGNIFICANCE OF AUTOPEDAGOGICAL COMPETENCE IN VISUAL ARTS EDUCATION. In *Claritas Conference Platform* (No. 1, pp. 30-34).
45. Umarjon ogli, H. R. (2021). Technologies for improving composition and drawing skills based on the rules of composition. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 765–767.